

POSTULATY
POLITYCZNE
I WYBORCZE
PARTII
POLITYCZNYCH

pod redakcją Aleksandry Kruk

UNIwersytet Zielonogórski

**Postulaty polityczne i wyborcze
partii politycznych**

Postulaty polityczne i wyborcze partii politycznych

pod redakcją Aleksandry Kruk

Zielona Góra 2021

RADA WYDAWNICZA

Andrzej Pieczyński (*przewodniczący*), Katarzyna Baldy-Chudzik, Van Cao Long, Rafał Ciesielski, Eugene Feldshtein, Roman Gielerak, Bohdan Halczak, Małgorzata Konopnicka, Krzysztof Kula, Ewa Majcherek, Marian Nowak, Janina Stankiewicz, Zdzisław Wołk, Agnieszka Ziółkowska, Franciszek Runiec (*sekretarz*)

UNIwersytet
ZIELONOGÓRSKI

RECENZJA

Izabela Janicka

REDAKCJA

Izabela Bohdanow

REDAKCJA TECHNICZNA

Elżbieta Kościańska

PROJEKT OKŁADKI

Jacek Papla

© Copyright by Uniwersytet Zielonogórski
Zielona Góra 2021

ISBN 978-83-7842-461-1

OFICyna WYDAWNICZA UNIwersytetu ZIELONOGÓRSKIEGO

65-246 Zielona Góra, ul. Podgórna 50, tel. 68 328 78 64
www.ow.uz.zgora.pl, sekretariat@ow.uz.zgora.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wprowadzenie	11
Beata Kosowska-Gąstoł , Te same, ale czy takie same? Analiza oblicza ideowo-programowego polskich partii politycznych – różne perspektywy metodologiczne	17
Marcin Piechocki , By lepiej słyszeć głos obywateli. Wykorzystanie aplikacji Alertownik w gminie Tarnowo Podgórne w latach 2015-2020	37
Beata Molo , Realizacja postulatów wyborczych partii politycznych w Niemczech na rzecz ochrony klimatu – kwestia „odejścia od węgla”	57
Joanna Trajman , Kwestie kobiece w założeniach programowych i praktyce politycznej niemieckich Zielonych w latach 1980-2005	77
Agnieszka Bielawska , Analiza programów niemieckiej chadecji na wybory do Parlamentu Europejskiego w kontekście problemów, zagrożeń i zmian występujących w Unii Europejskiej w latach 2009-2019	113
Justyna Miecznikowska , Rebranding austriackiej chadecji – analiza manifestów wyborczych Nowej Partii Ludowej	141
Krzysztof Koźbiał , Czeska Partia Piratów jako nowe ugrupowanie w systemie partyjnym Republiki Czeskiej	163
Paweł Malendowicz , Cele programowe partii nacjonalistycznych w Europie na początku XXI wieku. Przykład Front National (Rassemblement National), Nationaldemokratische Partei Deutschlands i Ruchu Narodowego	179
Aleksandra Kruk , Polityka międzynarodowa w sferze działań i postulatów Omidia Nouripoura	193
Biogramy autorów	215

Wykaz skrótów

ACTA	– <i>Anti-Counterfeiting Trade Agreement</i> , Umowa handlowa dotycząca zwalczania obrotu towarami podrabianymi
ADG	– <i>Antidiskriminierungsgesetz</i> , Ustawa o równym traktowaniu
AfD	– <i>Alternative für Deutschland</i> , Alternatywa dla Niemiec
AGG	– <i>Archiv Grünes Gedächtnis</i> , Archiwum Zielonej Pamięci
ANO	– <i>Akce nespokojených občanů</i> , Akcja Niespokojnych Obywateli
AWACS	– <i>Airborne Warning Control System</i> , Powietrzne Systemy Ostrzegania i Kierowania
BAMF	– <i>Bundesamt für Migration und Flüchtlinge</i> , Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców
BDEW	– <i>Bundesverband der Energie- und Wasserwirtschaft</i> , Federalny Związek Gospodarki Energetycznej i Wodnej
BDI	– <i>Bundesverband der Deutschen Industrie</i> , Federalny Związek Przemysłu Niemieckiego
BDS	– Ruch bojkotu, dywestycji i sankcji
BZÖ	– <i>Bündnis Zukunft Österreich</i> , Sojusz Przyszłość Austrii
CDU	– <i>Christlich Demokratische Union</i> , Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna
CHES	– <i>Chapel Hill Expert Survey</i>
CMP	– <i>Comparative Manifesto Project</i>
COVID	– koronawirus
CO₂	– dwutlenek węgla
CSU	– <i>Christlich-Soziale Union</i> , Unia Chrześcijańsko-Społeczna
ČSSD	– <i>Česká strana sociálně demokratická</i> , Czeska Partia Socjaldemokratyczna
CVVM	– <i>Centrum pro výzkum veřejného mínění</i> , Centrum Badania Opinii Publicznej
DIW	– <i>Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung</i> , Niemiecki Instytut Badań nad Gospodarką
EEG	– <i>Erneuerbare Energie Gesetz</i> , ustawa o odnawialnych źródłach energii
EES	– <i>Entry/Exit System</i> , system wjazdu/wyjazdu
EntgTranspG	– <i>Entgelttransparenzgesetz</i> , prawo promujące przejrzystość struktur wynagrodzeń

ETIAS	– <i>European Travel Information and Authorization System</i> , europejski system informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż
ETS	– <i>Emissions Trading System</i> , system handlu uprawnieniami do emisji
EUFOR	– siły Unii Europejskiej
EUNAVFOR MED	– Kontyngent Wojskowy Uni Europejskiej na Morzu Śródziemnym
FBI	– <i>Federal Bureau of Investigation</i> , Federalne Biuro Śledcze
FDP	– <i>Freie Demokratische Partei</i> , Wolna Partia Demokratyczna
FN	– Front Narodowy
FPÖ	– <i>Freiheitliche Partei Österreichs</i> , Wolnościowa Partia Austrii
FRANK	– <i>Team Stronach für Österreich</i>
GAL	– <i>Green, Alternative and Liberal</i>
GASIM	– <i>Gemeinsame Analyse- und Strategiezentrum illegale Migranten</i> , Wspólne Centrum Analiz i Strategii ds. Nielegalnych Migracji
GETZ	– <i>Gemeinsames Extremismus- und Terrorismusabwehrzentrum</i> , Wspólne Centrum Ochrony przed Ekstremizmem i Terroryzmem
GIZ	– <i>Gemeinsames Internetzentrum</i> , Wspólne Centrum Internetowe
GTAZ	– <i>Gemeinsames Terrorismusabwehrzentrum</i> , Wspólne Centrum Zwalczenia Terroryzmu
IOS	– system operacyjny dla urządzeń mobilnych
iPL	– Inicjatywa Polska
ISA	– <i>Institut für Strategische Analyse</i> , Instytut Analiz Strategicznych
ISAF	– <i>International Security Assistance Force</i> , Międzynarodowe Siły Wsparcia Bezpieczeństwa
ISIS	– Państwo Islamskie w Iraku i Syrii
IT	– <i>Information Technology</i> , technika informatyczna
KDU	– <i>Křesťanská a demokratická unie</i> , czeska chrześcijańsko-demokratyczna partia polityczna
KFOR	– <i>Kosovo Force</i> , międzynarodowe siły pokojowe NATO
LiD	– Lewica i Demokracja
LPR	– Liga Polskich Rodzin
MARPOR	– <i>Manifesto Research on Political Representation</i>
.N	– Nowoczesna Petru
NABU	– <i>Naturschutzbund Deutschland</i> , Związek Ochrony Przyrody w Niemczech
NATO	– <i>North Atlantic Treaty Organization</i> , Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego
NCAZ	– <i>Nationale Cyber-Abwehrzentrum</i> , Narodowe Centrum Obrony Cyberprzestrzeni
NEOS	– <i>Das Neue Österreich und Liberales Forum</i> , Nowa Austria i Forum Liberalne
NPD	– <i>Nationaldemokratische Partei Deutschlands</i> , Narodowodemokratyczna Partia Niemiec
OAE	– <i>Operation Active Endeavour</i>

- ODS** – *Občanská demokratická strana*, Obywatelska Partia Demokratyczna
- OECD** – *Organization for Economic Cooperation and Development*, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
- ONZ** – Organizacja Narodów Zjednoczonych
- OSW** – Ośrodek Studiów Wschodnich
- ÖRF** – *Österreichischer Rundfunk*, publiczna telewizja i radio w Austrii
- ÖVP** – *Neue Österreichische Volkspartei*, Nowa Partia Ludowa
- PiS** – Prawo i Sprawiedliwość
- PO** – Platforma Obywatelska
- PO .N** – Platforma Obywatelska i Nowoczesna
- PPI** – *Pirate Parties International*, Międzynarodowa Partia Piratów
- ProstG** – *Prostitutionsgesetz*, Ustawa o prostytucji
- PSL** – Polskie Stronnictwo Ludowe
- RN** – Ruch Narodowy
- REFIT** – *Regulatory Fitness and Performance Programme*, program sprawności i wydajności regulacyjnej
- RP** – Ruch Palikota
- SLD** – Sojusz Lewicy Demokratycznej
- SORA** – *Institute for Social Research and Analysis*, Instytut ds. Badań i Analiz Społecznych
- SPD** – *Svoboda a přímá demokracie*, Wolność i Demokracja Bezpośrednia
- SPD** – *Sozialdemokratische Partei Deutschlands*, Socjaldemokratyczna Partia Niemiec
- SPÖ** – Socjaldemokratyczna Partia Austrii
- SRU** – *Sachverständigenrat für Umweltfragen*, Rada Ekspertów ds. Ochrony Środowiska
- STAN** – *Starostové a nezávislí*, Burmistrzowie i niezawisli
- TAN** – *Traditional, Authoritarian and Nationalist*
- TOP 09** – *Tradice Odpovědnost Prosperita 09*, Tradycja Odpowiedzialność Dobrobyt 09
- UE** – Unia Europejska
- UNAMID** – *African Union/United Nations Hybrid Operation in Darfur*, Hybrydowa Operacja Unii Afrykańskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych w Darfurze
- UNIFIL** – *United Nations Interim Force in Lebanon*, Tymczasowe Siły Zbrojne ONZ w Libanie
- UNMISS** – *United Nations Mission in Sudan*, Misja Narodów Zjednoczonych w Sudanie
- UP** – Unia Pracy
- USA** – *United States of America*, Stany Zjednoczone Ameryki
- VV** – *Věci veřejné*, Sprawy Publiczne
- WWF** – *World Wide Fund For Nature*, Światowy Fundusz na rzecz Przyrody

Wprowadzenie

Artykułowanie postulatów rozumianych jako „życzenia dotyczące spraw politycznych, społecznych bądź ekonomicznych”¹ należy do ważnych obszarów aktywności partii politycznych i dotyczy wielu zróżnicowanych wyzwań, które towarzyszą działalności politycznej, między innymi logistycznych, społecznych i prawnych, powiązanych ze stopniem zinstytucjonalizowania życia politycznego oraz kultury politycznej i poziomu stabilności życia politycznego. Klasyczna ocena wyrażanych postulatów sprowadza się do odpowiedzi na pytania: Kto? Gdzie? W jaki sposób? W jakiej sytuacji? Z jakim merytorycznym czy emocjonalnym przekazem?

Taki skrótowy przegląd wymaga doprecyzowania i pytań szczegółowych. Zatem: Czy autor (indywidualny bądź zbiorowy) postulatów zapisze się, jako podmiot, który coś po sobie zostawił? Czy przyjęte metody zaskakują, czy też należą do zrutynizowanych? Czy zastosowane środki dowodzą zmian cywilizacyjnych? Czy zyskują zrozumienie i poparcie w środowisku? W jakiej atmosferze postulaty są artykułowane? Czy zastosowane środki świadczą o przesuwaniu granic światopoglądowych i mogą wymagać dostosowania prawa do nowych wyzwań i sytuacji? Czy arena, na której formułowane są postulaty, odpowiada ich znaczeniu i jest użyteczna? Dlaczego dar przemawiania, pisanie listów, erudycja i charyzma nie zawsze pomagają zdobywać poparcie i skupiać wokół siebie środowisko, niezbędne do zrealizowania celów wyborczych?

Aby zbadać cele polityczne polityków, używa się zróżnicowanych metod. Choć podstawowym sposobem jest analiza słów, przydatne jest także dysponowanie odpowiednimi kompetencjami analizy behawioralnej czy umiejętność odczytywania znaczeń poprzez obraz i symbole. Zarówno w refleksji pesymistycznej, jak i przy szczypcie optymizmu trzeba bowiem zwrócić uwagę na konstatację Burrhusa

---

¹ Słownik języka polskiego, <https://sjp.pwn.pl/sjp/postulat;2572206.html> (dostęp: 19 II 2021).

F. Skinnera, że „nie zdawaliśmy sobie sprawy z tego, co człowiek może zrobić z człowieka”², także w sytuacji dążenia do sprawowania władzy i w celu artykułowania i wdrażania oczekiwań i postulatów. Popularnym i tradycyjnym sposobem stała się analiza form przekazywania postulatów, gdzie dominującą rolę odgrywa badanie dokumentów programowych (manifestów, statutów, uchwał), uczestnictwa w debatach (mogą to być zapytania i interpelacje poselskie), demonstrowania, komunikowania oczekiwań w rozmowach z wyborcami i przedstawicielami środowisk analizujących przekazy polityczne – mediami, ekspertami, naukowcami. Lech Rubisz sygnalizował, że na samym poziomie analizy dokumentów programowych można już dokonywać klasyfikacji badanych źródeł poprzez wyodrębnienie dokumentów założycielskich, selekcjonowanie dokumentów programowych czy rozważanie znaczenia i rangi wypowiedzi. Wśród artefaktów poświadczających kształtowanie rzeczywistości politycznej wskazuje się także twórczość polityków³. Dawniej wskazywano przede wszystkim rolę piór, którym władali politycy. Wraz z rozwojem środków masowego przekazu archiwalia zostają wzbogacone o zapisy wypowiedzi polityków w mediach, instytucjach politycznych i w trakcie innych aktywności politycznych. Zarówno mowy wygłaszane w szczególnych sytuacjach przed wyjątkowym audytorium, jak i komunikaty wysyłane w miejscach, gdzie toczy się codzienne życie, wymagają znajomości oczekiwań opinii publicznej. Umiejętność kontaktowania się i skuteczność perswazji pozostają na wadze złota⁴. Jednocześnie umiejętność komentowania nawet najbardziej banalnych wypowiedzi i zachowań polityków przez środowiska eksperckie, dziennikarzy i przedstawicieli innych środowisk, stawianie odpowiednich diagnoz i ocen wpływa na kulturę polityczną oraz jakość życia politycznego. Szybszy dostęp do informacji wiąże się, niestety, z zanikaniem starań o precyzję wypowiedzi i dążeniem do poprawności językowej. Troska o skuteczny przekaz często przegrywa z pośpiechem i emocjami, które również odgrywają istotną rolę w polityce. Charyzma i talent przynoszą niejednokrotnie więcej efektu niż prace sztabu ekspertów. Osobowość, styl życia i aparycja nie pozostają poza uwagą wyborców. Brak problemów wizerunkowych, uwikłania w skandale i afery wpływa na postrzeganie kandydatów. Od rywalizacji między politykami oraz umiejętności komunikacyjnych, merytorycznych, skłonności do współpracy i umiejętności dobierania sojuszników zależy obecność w świecie polityki. Wzrasta stopień oceniania partii politycznych i jej przedstawicieli z perspektywy realizowanych strategii (personalnych, finansowania kampanii, prezen-

---

² B.F. Skinner, *Poza wolnością i godnością*, Warszawa 1978.

³ L. Rubisz, *Prawo i Sprawiedliwość – konserwatyzm tu i teraz*, [w:] M. Migalski, *Prawo i Sprawiedliwość*, Toruń 2010, s. 60.

⁴ A. Bendrat, *Mowa jest złotem. Amerykański prezydent i retoryka*, Warszawa 2016.

tacyjnych, relacji międzypartyjnych)⁵. W obliczu wyzwań globalnych odpowiednia profesjonalizacja, obozowanie w regułach public relations i marketingu wydają się niezbędnym kompendium pracy politycznej. Coraz większą rolę obok tradycyjnych mediów⁶ odgrywają media społecznościowe – nie tylko w związku z rozważaniami na temat wykorzystania *Twittera* przez prezydenta Donalda Trumpa, ale także w związku z wykorzystaniem mediów społecznościowych w państwach niestabilnych. Rywalizujący ze sprawującym władzę od 1986 roku w Ugandzie dyktatorem Yoweri Tibahaburwa Kaguta Museveni'm Bobi Wine poprzez *Facebook* i artykułowanie swoich postulatów w języku angielskim na *Facebooku* mógł dotrzeć ze swoimi postulatami do ludzi niewykluczonych z cyberprzestrzeni. Na uwagę zasługują także relacje i sposoby komunikowania w środowisku polityków oraz ich działalność polityczna. Na nośność postulatów wpływają prowadzone akcje i kampanie. Stąd odpowiednio przygotowane billboardy, plakaty, spoty wyborcze, filmy oraz inne materialne wytwory działalności ludzkiej wpływają na skuteczność i prestiż zarówno polityków, jak i ugrupowań politycznych. Także poparcie konkretnych środowisk, zarówno elit, jak i grup lobbujących, wpływa na preferencje wyborcze.

Zebrane artykuły dowodzą znaczenia nowych trendów i wyzwań w funkcjonowaniu społeczeństwa w wybranych państwach Europy, które oddziałuje na działalność partii politycznych i polityków.

Beata Kosowska-Gąstoł zastosowała triangulację metodologiczną (danych, metod i technik badawczych) w celu zbadania wizerunku programowego polskich partii politycznych. Źródła do badań pochodzą z bazy MARPOR/Manifesto Research Project, gdzie są gromadzone programy polityczne, które ukazały się po II wojnie światowej. Badaczka analizowała zmiany programów polskich partii politycznych i na podstawie danych MARPOR (Manifesto Research on Political Representation) stwierdziła, że dla polskich partii politycznych ważniejsze od spraw ekonomicznych są kwestie światopoglądowe. Autorka odniosła się do preferencji polskich partii politycznych w obszarze postaw wobec integracji europejskiej, uznając to zagadnienie za znaczące na tle innych problemów politycznych. Wskazała także na słabości wykorzystywania w badaniach partii politycznych wyłącznie programów partyjnych, które wynikają z realizowanych przez te dokumenty funkcji. Aby uzupełnić wyniki, badaczka odniosła się także do wyników sondaży Chapel Hill Expert Survey.

Marcin Piechocki wskazał natomiast na korzystne oddziaływanie technologii i Internetu na rozwój form komunikowania się, które mogłyby wykorzystywać

⁵ D. Skrzypiński, *Strategie partii politycznych*, [w:] *Marketing polityczny w teorii i praktyce*, red. A.W. Jabłoński, L. Sobkowiak, Wrocław 2009, s. 154-156.

⁶ G. Sartori, *Homo videns. Telewizja i postmyślenie*, Warszawa 2005.

także partie polityczne w relacjach z wyborcami. W artykule *By lepiej słyszeć głos obywateli. Wykorzystanie aplikacji Alertownik w gminie Tarnowo Podgórne w latach 2015-2020* podjął temat aktywności obywatelskiej na co dzień, która może przyczynić się do umocnienia kapitału społecznego. Zastosowanie nowych form komunikowania staje się środkiem wyrażania potrzeb i oczekiwań, może usprawniać procesy decyzyjne i wpływać na socjalizację polityczną. Zdobywanie takich doświadczeń i kompetencji wymaga odpowiedniego zaplecza fachowców i wiąże się z wyzwaniem zdobywania odpowiednich zasobów i gospodarowania nimi.

Beata Molo podczas analizy realizacji postulatów wyborczych niemieckich partii politycznych, które dotyczą ochrony klimatu, zwróciła uwagę na proces konsultowania się ugrupowań politycznych z grupami interesu, ekspertami oraz na potrzebę uwzględniania stanowisk reprezentowanych przez opinię publiczną. Badaczka przestudiowała dokumenty programowe partii politycznych, rozmowy sondujące oraz proces wdrażania postulatu „odejścia od węgla” w latach 2018-2021. Ponadto zwróciła uwagę na rolę raportów i rekomendacji, które powstają w trakcie prac komisji tematycznych i mają stawać się „mapami drogowymi” dla procesów zachodzących w obszarze polityki ochrony środowiska. Ekspertka wyjaśniała przyczyny przedłużania się negocjacji dotyczących reform strukturalnych przede wszystkim względami ekonomicznymi i uwarunkowaniami wynikającymi z potrzeby przedyskutowania zmian ze związkami zawodowymi.

Joanna Trajman wyjaśniała, dlaczego niemieckie ugrupowanie Zieloni jest rozpoznawane jako partia broniąca interesów kobiet. Badaczka zwróciła uwagę na specyfikę działań Zielonych, gdy partia należała do opozycji parlamentarnej (1980-1998) oraz w trakcie sprawowania władzy z socjaldemokratami (1998-2005). Autorka podjęła się oceny wpływu kobiet na struktury partii Zieloni oraz wskazała na obszary polityki społecznej, które należało reformować i modernizować ze względu na trudną sytuację kobiet. Joanna Trajman zaznaczyła, że Zieloni zajęli stanowisko wobec przejawów dyskryminacji kobiet na rynku pracy. Przytoczyła postulaty dotyczące ról sytuacji kobiet w systemie edukacji. Znaczna część artykułu J. Trajman dotyczy sytuacji kobiet w środowiskach dysfunkcyjnych, gdzie problemem jest przemoc i dyskryminowanie kobiet. Ponadto autorka analizowała oczekiwania dotyczące stanowienia prawa i jego wdrażania, które dotyczy decyzji prokreacyjnych i życia seksualnego kobiet.

Agnieszka Bielawska badała na przykładzie niemieckiej chadecji, w jaki sposób partie polityczne formułowały programy między 2009 a 2019 rokiem w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego. Analizowała postulaty związane z zagwarantowaniem bezpieczeństwa gospodarczego, politycznego i ustrojowego. Wobec kryzysu finansowego i kryzysu migracyjnego Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna oraz Unia Chrześcijańsko-Społeczna opowiadały się za wzmocnieniem

zasady pomocniczości, a także procesami demokratyzacji i konsolidacji Unii Europejskiej. Zarówno CDU, jak i CSU potwierdzały swoje poparcie dla społecznej gospodarki rynkowej. Partie wskazywały także na potrzebę sekurytyzacji zaistniałych zagrożeń, związanych między innymi z transformacją energetyczną.

Justyna Miecznikowska postanowiła zbadać na przykładzie austriackiej Nowej Partii Ludowej, w jaki sposób partie wykorzystują rebranding, aby zdobyć poparcie społeczne i władzę. Autorka podkreśliła, że na sukcesy oraz porażki partii wpływa jej wizerunek, a także oferta programowa. Justyna Miecznikowska zwróciła uwagę na zmiany pozycji chadecji w systemie partyjnym Austrii po 1949 roku i poprzez jakościową analizę treści manifestów wyborczych wskazała na ofertę działań ubiegającej się o władzę Nowej Partii Ludowej. Wybór dokumentów partyjnych jako podstawy rozważań wynikał z oceny ich funkcji związanych z kreowaniem transparentności i racjonalności na scenie politycznej, mobilizowaniem wyborców i działaczy do aktywności politycznej. Programy partyjne pozostają świadectwami dyskursu ideowego i debat nad potrzebnymi reformami, które łączą społeczność o zbliżonych poglądach i celach.

Krzysztof Koźbiał, analizując przyczyny poparcia Czeskiej Partii Piratów, zaznaczył, że analiza treści programowych ugrupowania dowodzi dostrzegania nowych trendów i wyzwań w funkcjonowaniu państw demokratycznych oraz potrzeby reagowania na współczesne wyzwania (pandemia, kryzys migracyjny). Akcentowanie znaczenia e-demokracji umożliwia stwierdzenie, że jest to partia profetyczna, dostrzegająca nowe zagrożenia w sferze publicznej. Wokół Czeskiej Partii Piratów skupiają się głównie młodzi obywatele. Partia sygnalizuje, że swoboda dostępu do informacji, praworządność i przestrzeganie praw człowieka wymagają priorytetowego traktowania. Ugrupowanie jest coraz bardziej rozpoznawalne w Czechach, a lider Czeskiej Partii Piratów Zdeněk Hřib w 2018 roku został burmistrzem Pragi.

Paweł Malendowicz podjął się analizy celów programowych trzech partii nacjonalistycznych – francuskiego Frontu Narodowego, Niemieckiej Partii Demokratycznej oraz Ruchu Narodowego. Poprzez analizę treści programów politycznych autor zwrócił uwagę na wzrost krytyki wobec funkcjonowania Unii Europejskiej oraz narastanie braku poczucia bezpieczeństwa wskutek eskalacji kryzysu imigracyjnego. Partie nacjonalistyczne do zagrożeń zaliczają ultraliberalizm oraz globalizację, która ich zdaniem osłabia tożsamości narodowe i więzi kulturowe. Wśród dominujących postulatów partii nacjonalistycznych znajdują się frazy dotyczące obrony suwerenności narodowej. W przypadku polskiego Frontu Narodowego P. Malendowicz zwrócił uwagę na propozycje zmian wyborczych (nadzór nad kampanią wyborczą, bon wyborczy) oraz propozycje zmian w wymiarze sprawiedliwości, na przykład w Kodeksie karnym. Postulaty polskich nacjonalistów dotyczą także bezpieczeństwa militarnego, polityki zagranicznej czy chociażby promowania

nacjonalizmu gospodarczego. Autor wyjaśniał, że wśród prób zidentyfikowania przyczyn poparcia dla partii nacjonalistycznych znajduje się koncepcja „rozchodzenia” poglądów i zapatrywań elit i grup odczuwających alienację społeczną na skutek procesów globalizacyjnych i następstw integracji europejskiej.

Aleksandra Kruk zbadała, w jaki sposób Omid Nouripour, niemiecki polityk perskiego pochodzenia, artykułował swoje postulaty polityczne i zabiegał o poparcie wyborcze. Lider Zielonych należy do najbardziej rozpoznawalnych polityków z tem migracyjnym i przede wszystkim jest aktywny w obszarze polityki migracyjnej oraz specjalizuje się w obszarze polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Posiada duże doświadczenie w zakresie zwalczania ekstremizmu, w tym walki z terroryzmem, a zwłaszcza dżihadem.

Zgromadzone artykuły odzwierciedlają zainteresowania badawcze autorów konkretnymi zagadnieniami dotyczącymi funkcjonowania partii politycznych, wskazują na ich styl prowadzenia badań. Sygnalizują zmiany zachodzące w funkcjonowaniu partii politycznych w XXI wieku oraz problemy, które wkraczają do codziennej sfery życia politycznego, pokazując, w jaki sposób nowoczesność rozpycha się z nowymi wyzwaniami i zagrożeniami oraz próbuje wykorzystywać osiągnięcia ludzkiej wynalazczości i kreatywności.